

SALPETERWINNING IN DE GROTTEN VAN NEDERCANNE.

Dat in de Zuid-Limbursche mergelgrotten salpeter voorkomt is bekend. Bij een bezoek daaraan kan men 't overal, op ietwat vochtige wanden, aantreffen.

Doch van een salpeterexploitatie in die grotten had ik nimmer gehoord, totdat me, onlangs een bundel, door ouderdom vergeelde papieren, in handen vielen: „Copie de l'extraît du Registre et Stock des droits de la Seigneurie de Nedercanne.”

Daarin staan onder 't hoofd: *Extractum van der Naturen des Landtshoecheïdt ende jurisdictien der Heerlicheïd Nedercanne*”, de rechten opgenomen, waarop de Heer van Nedercanne aanspraak mocht maken.

Dat die rechten niet gering waren, blijkt uit No. 3 van de 27 stuks, 't welk ik hier ter illustratie weergeef:

„Die voorsz. hoecheïdt Nedercanne is hoege, leege ende middele jurisdictie, dat is te verstaen dat den Heere der voorsz. heerlicheïdt heet mach te moegen richten over hals ende buijck, stellende galge en put ende remissioneren ende vergeven van allen delicten die onder en op de voorsz. hoecheïdt misbruyck worden.”

No. 22 luidt: „item heet de Heere van Nedercanne van noch te moegen doen allen profijt euijt die Steenberghe gelegen tot Nedercanne onder die gemeenten, daerin te moegen doen maechen steen, mergel, salpeter, ende alle andere materialen, was daerin bevonden woert tot profijt des heeren als in den groeten berch des Heeren, nu het Claergaet genampt.”

Blijkbaar kwam er dus in de Nedercanner grotten salpeter voor in zoodanige hoeveelheid, dat de winning ervan loonend was.

Maar hoe kwam 't er voor?...

Was zijn ontstaan gansch langs natuurlijken weg, of hielpen de Heeren van Nedercanne de natuur hier 'n handje en hebben we te doen met salpeter, dat in de grotten op kunstmatige wijze werd voortgebracht?...

Dat is best mogelijk. Salpeter toch was toentertijd een zeer gewaardeerd product, zonder 't welk de vechtjassen uit die dagen 't slecht konden stellen, gewoon als ze waren nog al slordig om te gaan met buskruit, gemaakt uit houtskool, zwavel en salpeter.

Of zou 't ook kunnen, dat heel die salpeterexploitatie alléén bestond in de phantasie der heeren van Nedercanne?... De Heerlicheïd Nedercanne toch wisselde nog al eens van Heer en niet zelden was ze voor den meestbiedende te koop.

Kan 't ons derhalve verwonderen dat een z.g. winstgevende salpeterwinning in de grotten van Nedercanne als lokaas moest dienen, om bij gedagden hun lust tot den aankoop der Heerlicheïd te verhoogen?

Tot deze opinie hellen we te meer ietwat over,

omdat er elders, bij ons weten, nergens in andere grotten in de buurt van Maastricht ooit sprake was van salpeterwinning.

Daar hebt ge b.v. den Pietersberg. Als hierin ooit een dergelijke exploitatie had plaats gehad, zou ze o.i. aan vriend Ir. D. van Schaïk, die aan dien berg al zoo vele geheimen ontfutselde, niet onbekend zijn gebleven.

Van den St. Pietersberg gesproken. Wil de heer van Schaïk op een der eerstvolgende vergaderingen van 't Natuurhistorisch Genootschap in Limburg, ons 'ns vertellen sinds wanneer die berg aan z'n huidige benaming is gekomen? In den loop der tijden toch heeft hij zoo nu en dan anders geheeten.

Juist valt m'n oog op de afbeelding van Maas-tricht en omgeving van de hand van den venerandus et egregius vir D. Simon à Bello Monte Ecclesiae S. Servatii Trajectum Sacellanus. Deze noemt onzen Pietersberg: *Mons Hunorum vulgo Der Huysberch*.

En, nu we 't toch over een oude Maastrichter afbeelding hebben, tot slot 't volgende.

Op dit oogenblik leven we in 't teeken van kultuur en heemkunde. Wanneer krijgen we in Maas-tricht nog 'ns een tentoonstelling van oud-Maastricht? Een tentoonstelling, waar ondergebracht wordt alles en alles wat in den loop der eeuwen over Maastricht verscheen op 't gebied van beschrijvingen, kaarten en afbeeldingen.

Mocht men daartoe overgaan, dan is een lokaal als b.v. de Dominicanerkerk zeer zeker te klein, om dat alles te bevatten.

Wanneer?

Niet te lang wachten s.v.pl.

Ik zou die tentoonstelling nog graag bezoeken. En deponeer er dan bovengenoemde copie van de rechten der Heeren van Nedercanne, waarin sprake is van de salpeterwinning. Want tusschen Maastricht en Nedercanne hebben door alle eeuwen heen relaties bestaan en die bestaan op den oogenblik nog!...

De copie zou er derhalve op zijn plaats zijn.

Nedercanne.

JOS. CREMERS.

ZWEI NEUE AENIGMATISTES AUS ABESSINIEN, NEBST EINEM VERZEICH- NIS ALLER BISHER BESCHRIEBENEN AENIGMATIINAE.

MIT 6 ABBILDUNGEN.

von

H. SCHMITZ S.J.

Als einziger *Aenigmatistes*, dem im männlichen Geschlecht Ozellen fehlen, war bisher *Ae. nudus* Schmitz aus Abessinien bekannt. Aus derselben Region liegen mir jetzt die Männchen von zwei andern Arten vor, die mit *nudus* in diesem